

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна

Навчальна
література

ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ

Завдання для практичної
та самостійної роботи

Студент _____

Група _____

Харків – 2018

УДК 911.3:32(100)(075.8)

ББК 66.0я73

Г60

Затверджено:

кафедрою туристичного бізнесу та країнознавства
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 1 від 28.08.2018)

Укладач:

Грицак Ю.П., к.г.н., доцент

Г60 **Грицак Ю.П. Політична географія:** Завдання для практичної та самостійної роботи. Для студентів спеціальності 055 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» / 2-ге вид. доп. і перераб. / – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. – 24 с.

УДК 911.3:32(100)(075.8)

ББК 66.0я73

Мета практичних і самостійних робіт з політичної географії – закріплення навичок роботи з географічними картами, розвиток уміння складати політико-географічні та геополітичні характеристики.

Завдання адаптовано для роботи з атласами видання 2016-2018 років.

Практична робота № 1

по атласу «Географія. Регіони та країни. 10 клас»
видавництва «Інститут передових технологій» 2018 рік

Користуючись атласом, дати відповіді на питання по заданій країні, обводячи кружечком потрібну букву.
Послідовність питань йде за змістом атласу, починаючи з першої сторінки.

Варіант (країна) _____

1 – В якому макрорегіоні розташована _____

- а – Північна Європа
- б – Східна Європа
- в – Західна Європа
- г – Південна Європа
- д – Центральна Азія
- е – Східна Азія
- ж – Західна Азія
- з – Південна Азія
- и – Південно-Східна Азія
- к – Мікронезія
- л – Меланезія

2 – В якому макрорегіоні розташована _____

- а – Північна Африка
- б – Західна Африка
- в – Центральна Африка
- г – Східна Африка
- д – Південна Африка
- е – Північна Америка
- ж – Центральна Америка
- з – Карибська Америка
- и – Андська Америка
- к – Тропічна Південна Америка
- л – Помірна Південна Америка

3 – Форма правління в _____

- а – конституційна монархія
- б – абсолютна монархія
- в – республіка президентська
- г – республіка парламентська
- д – республіка змішана
- е – республіка однопартійна соціалістична
- ж – держава у складі брит. Співдружності
- з – залежна територія

4 – Форма адміністративно-територіального устрою _____

- а – унітарна
- б – федеративна

5 – До складу якої імперії входила _____ на початку 20 століття

- а – Австро-Угорщина
- б – Великобританія
- в – Іспанія
- г – Нідерланди
- д – Німеччина
- е – Португалія
- ж – Росія
- з – Туреччина
- и – Франція

- к – Італія
- л – інша імперія
- м – була незалежною

6 – Період здобуття незалежності _____

- а – до 1914 року
- б – між 1915–1961 роками
- в – після 1962 року
- г – остається залежною

7 – Політична напруженість в _____

- а – спірні кордони або території
- б – сепаратистські рухи
- в – тероризм
- г – міжнародні збройні конфлікти
- д – громадянські війни і конфлікти
- е – вирощування наркотиків
- ж – немає напруженості

8 – Частка витрат на оборону у ВВП _____

- а – більше 20%
- б – 10–20%
- в – 5–10%
- г – 2–3%
- д – 1–2%
- е – менше 1%

9 – Душові витрати на оборону в _____ (розрахувати)

- б – 500—1000 \$
- в – 250—500 \$
- г – 100—250 \$
- д – 50—100 \$
- е – менше 50 \$

10 – Членство _____ в міжнародних організаціях

- а – ЛАД (LAS)
- б – ОАД (OAS)
- в – НАТО (NATO)
- г – ОПЕК (OPEC)
- д – ОЕСР (OESD)
- е – АСЕАН (ASEAN)
- ж – КАРИКОМ (CARICOM)
- з – СААРК (SAARK)
- и – МЕРКОСУР
- к – ЄС (EU)
- л – АС (AU)
- м – СНД

11 – Рівень урбанізації _____

- а – більше 80%
- б – 60—80%
- в – 40—60%
- г – 20—40%
- д – менше 20%

12 – Людність столичної агломерації _____

- а – понад 10 млн осіб
- б – від 5 до 10 млн осіб
- в – від 3 до 5 млн осіб
- г – від 1 до 3 млн осіб
- д – до 1 млн осіб

13 – Рівень зовнішньої міграції в _____

- а – вище +10‰
- б – від +5 до +10‰
- в – від +1 до +5‰
- г – від 0 до +1‰
- д – незначний або відсутній
- е – від 0 до -1‰
- ж – від -1 до -5‰
- з – від -5 до -15‰
- и – вище -15‰

14 – Чисельність населення _____

- а – понад 80 млн осіб
- б – 40—80 млн осіб
- в – 20—40 млн осіб
- г – 10—20 млн осіб
- д – 5—10 млн осіб
- е – 2—5 млн осіб
- ж – <2 млн осіб

15 – Площа території _____

- а – понад 5 млн км²
- б – від 1 до 5 млн км²
- в – від 500 тис до 1 млн км²
- г – від 100 до 500 тис км²
- д – від 50 до 100 тис км²
- е – від 10 до 50 тис км²
- ж – менше 10 тис км²

**16 – Середня щільність населення
_____ (розрахувати)**

- а – більше 400 осіб/км²
- б – 200—400 осіб/км²
- в – 100—200 осіб/км²
- г – 50—100 осіб/км²
- д – 25—50 осіб/км²
- е – 10—25 осіб/км²
- ж – менше 10 осіб/км²

17 – Людність столиці без агломерації _____

- а – більше 5 млн осіб
- б – 3—5 млн осіб
- в – 1—3 млн осіб
- г – 0,5—1,0 млн осіб
- д – 0,1—0,5 млн осіб
- е – до 0,1 млн осіб

18 – Рівень економічного розвитку (ВВП) _____

- а – понад 100 тис дол на особу
- б – від 50 до 100 тис дол на особу
- в – від 20 до 50 тис дол на особу
- г – від 5 до 20 тис дол на особу
- д – менше 5 тис дол на особу

19 – Рівень соціального розвитку (ІЛР) _____

- а – дуже високий (понад 0,800)
- б – високий (0,700—0,800)
- в – середній (0,550—0,700)
- г – низький (менше 0,550)

**20 – Частка сільськогосподарських угідь
від загальної площі земель _____**

- а – від 80 до 100%
- б – від 60 до 80%
- в – від 40 до 60%
- г – від 20 до 40%
- д – від 0 до 20%

21 – Переважаючий тип використання земель _____

- а – орні землі
- б – луки і пасовища
- в – ліси
- г – інші землі

**22 – Забезпеченість населення _____
водними ресурсами**

- а – понад 5000 м³/рік на особу
- б – від 1700 до 5000 м³/рік на особу
- в – від 1000 до 1700 м³/рік на особу
- г – від 500 до 1000 м³/рік на особу
- д – менше 500 м³/рік на особу

23 – Наявність видобутку нафти _____

- а – є (здійснюється)
- б – відсутній

24 – Наявність видобутку природного газу _____

- а – є (здійснюється)
- б – відсутній

25 – Наявність видобутку вугілля _____

- а – є (здійснюється)
- б – відсутній

26 – Торгівельний баланс _____

- а – з додатним сальдо
- б – з від'ємним сальдо

**ПОРТУГАЛЬСЬКА ТА ІСПАНСЬКА КОЛОНІАЛЬНІ ІМПЕРІЇ.
СУЧАСНІ ПОРТУГАЛОМОВНІ ТА ІСПАНОМОВНІ КРАЇНИ**

**На карті позначити
кольорами і підписати:**

1. Колишні володіння Іспанії та Португалії.
2. Позначити сучасні країни з офіційною португальською та іспанською мовами.

Іспанія

Постійні колонії (з іспанською мовою): Сеута, Мелілья, Західна Сахара; Куба, Санто-Домінго, Пуерто-Рико; країни Центральної, Андської, Помірної Південної Америки; Екваторіальна Гвінея.

Тимчасові колонії: Флорида, Луїзіана, Каліфорнія, Філіппіни, Маріанські острови.

Тимчасові володіння: Корсика, Сардинія, Сицилія, Неаполітанське королівство, Ломбардія, Парма, Пйомбіно; Мальта, Португалія, Руссільйон, Прованс, Франш-Конте, Нідерланди, Люксембург, Албанія, Атика.

**ПОРТУГАЛЬСЬКА ТА ІСПАНСЬКА КОЛОНІАЛЬНІ ІМПЕРІЇ.
СУЧАСНІ ПОРТУГАЛОМОВНІ ТА ІСПАНОМОВНІ КРАЇНИ**

Португалія

Постійні колонії (з португальською мовою):

Азорські острови, Мадейра , Бразилія , Кабо-Верде, Гвінея-Бісау, Сан-Томе і Принсіпі, Ангола, Мозамбік, Східний Тимор, Португальська Індія (Гоа, Даман, Діу й інші), Макао.

Тимчасові колонії: Барбадос, Уругвай, узбережжя Гани, Танзанії, Кенії, Перської затоки, Бомбей, Цейлон, Малакка, Макасар, Молуккські острови, Нагасакі.

Тимчасові протекторати: Королівство Конго, Танганьїка, Ефіопія.

БРИТАНСЬКА КОЛОНІАЛЬНА ІМПЕРІЯ, СУЧАСНІ АНГЛОМОВНІ КРАЇНИ

**На карті позначити
кольорами і підписати:**

1. Колишні володіння
Великобританії.
2. Сучасні країни з офіційною
англійською мовами.
3. Країни-члени
Співдружності націй

Велика Британія

В Америці: Канада, Ньюфаундленд, Бермудські острови, Тринадцять колоній (США); острови Ангілья, Антигуа і Барбуда, Багамські, Барбадос, Віргінські, Гренада, Домініка, Кайманові, Монтсеррат, Сент-Вінсент і Гренадини, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Теркс і Кайкос, Тринідад і Тобаго, Ямайка; Беліз, Москітовий берег, Гайана; острови Фолклендські, Південна Георгія, Південні Сандвічеві.

В Австралії, Океанії й Антарктиді: Австралія, Нова Зеландія, Папуа Нова Гвінея, Соломонові острови, Науру, Самоа, Фіджі, Тувалу, Кірибаті, Вануату, Тонга, Піткern.

БРИТАНСЬКА КОЛОНІАЛЬНА ІМПЕРІЯ, СУЧАСНІ АНГЛОМОВНІ КРАЇНИ

Велика Британія

У Європі: Джерсі, Гернсі, Мен, Ірландія, Гельголанд, Гібралтар, Мальта, Іонічні острови, Кіпр.

В Азії: Палестина, Йорданія, Месопотамія, Кувейт, Катар, Бахрейн, Договірний Оман, Оман, Аден, Британська Індія, Непал, Цейлон, Мальдівські острови, Малайзія, Бруней, Гонконг.

В Африці: Єгипет, Судан, Британське Сомалі, Кенія, Уганда, Танзанія, Зімбабве, Замбія, Малаві, Південно-Африканський Союз, Ботсвана, Намібія, Лесото, Свазіленд, Сейшельські острови, Маврикій, Чагос, Гамбія, Сьєрра-Леоне, Гана, Нігерія; острови Св. Єлени, Вознесіння, Тристан-да-Кунья

ФРАНЦУЗЬКА КОЛОНІАЛЬНА ІМПЕРІЯ, СУЧАСНІ ФРАНКОМОВНІ КРАЇНИ

На карті позначити
кольорами і підписати:

1. Колишні володіння Франції.
2. Сучасні заморські департаменти Франції.
2. Сучасні країни з офіційною французькою мовою.

Франція

В Америці: Нова Франція (Канада), Акадія, Сен-П'єр і Мікелон, Луїзіана; Сен-Домінго (Гаїті), Сен-Мартен, Сен-Крістоф, Гваделупа, Домініка, Мартиніка, Сен-Люсі, Сен-Вінсент і Гренадіни, Гренада, Французька Гвіана.

У Південно-Східній Азії та Океанії: В'єтнам, Камбоджа, Лаос; острови Нові Гебриди (Вануату), Маркізькі, Нова Каледонія, Французька Полінезія.

ФРАНЦУЗЬКА КОЛОНІАЛЬНА ІМПЕРІЯ, СУЧАСНІ ФРАНКОМОВНІ КРАЇНИ

Франція

У Середземномор'ї: Корсика, Алжир, Туніс, Марокко, Сирія, Ліван.

В Африці: Мавританія, Сен-Луї, Сенегал, Малі, Гвінея, Верхня Вольт (Буркіна-Фасо), Нігер, Берег Слонової Кістки (Кот-д'Івуар), Того, Дагомея (Бенін), Чад, Убангі-Шарі (ЦАР), Камерун, Габон, Середнє Конго.

В Індійському океані: Пондішери; Французьке Сомалі (Джібуті), Мадагаскар; острови Іль-Бурбон (Реюньон), Родрігес, Іль-де-Франс (Маврикій), Сейшельські, Коморські, Майотта, Амстердам, Сен-Поль, Кергелен.

Експансія Царства Московського і Російської імперії в Європі (17–19 століття)

На карті позначити назви і роки територій, приєднаних до імперії (зафарбоване):

1. Смоленщина і Лівобережна Україна	8. Литва, Західна Білорусь та Волинь
2. Іжорська земля	9. Кубань і Дагестан (Передкавказзя)
3. Лівонія та земля Виборгська	10. Грузія і Азербайджан
4. Фінляндія	11. Абхазія
5. Запоріжжя	12. Бессарабія
6. Причорномор'я, Крим і Приазов'я	13. Польща
7. Східна Білорусь і Правобережна Україна	14. Вірменія

Експансія Царства Московського і Російської імперії в Азії (17–19 століття)

Приєднаних до імперії:

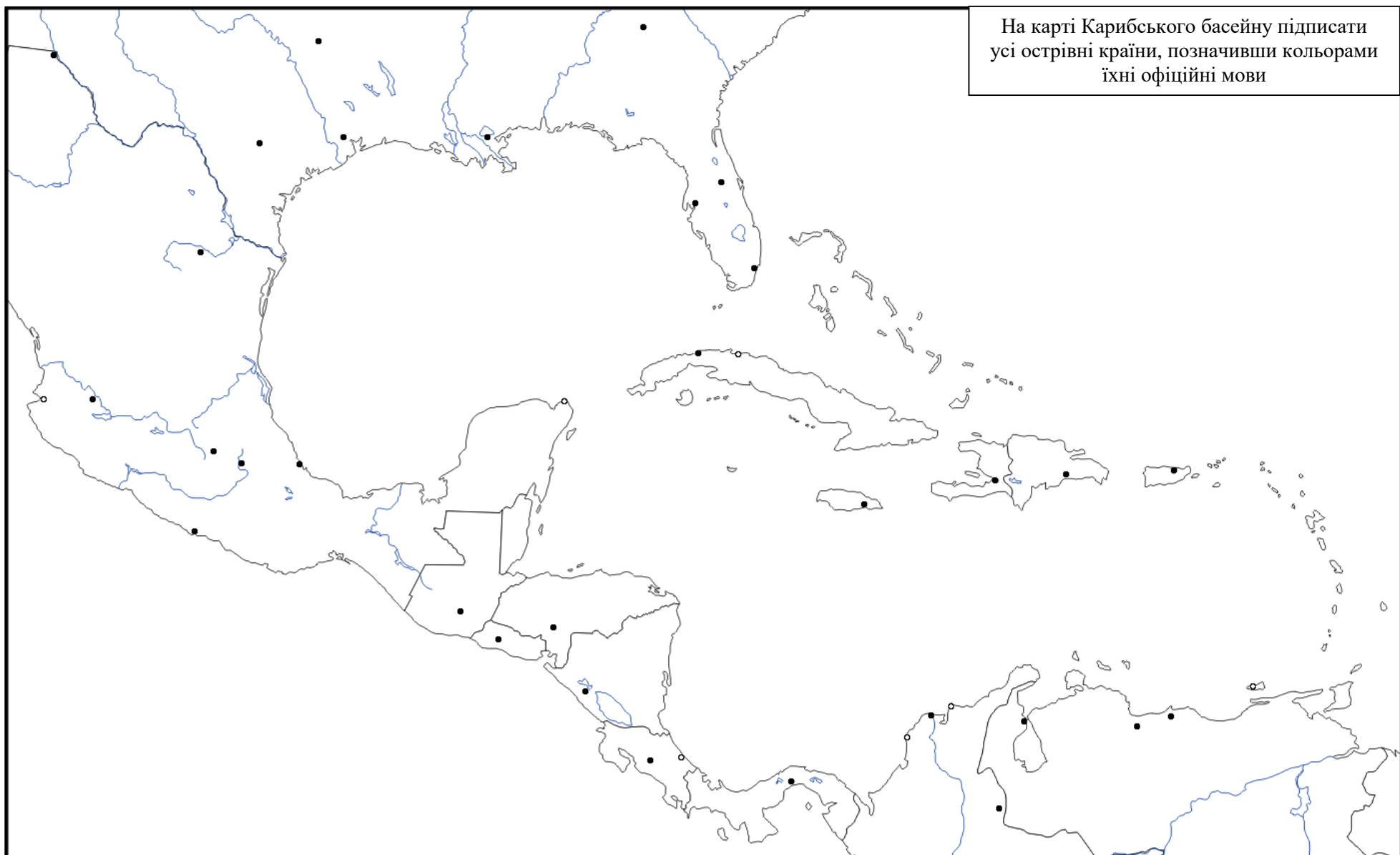
1. Кавказ і Закавказзя
2. Забайкалля
3. Молодший жуз (Західний Казахстан)
4. Старший жуз (Східний і Південний Казахстан)
5. Кокандське ханство
6. Хівинське ханство
7. Бухарське ханство
8. Туркменістан
9. Приамур'я і Примор'я
10. Сахалін

Оголошених сферою впливу

11. Північний Іран
12. Північний Афганістан
13. Монголія і Тува
14. Маньчжурія
15. Північна Корея

НІМЕЧЧИНА, АВСТРО-УГОРЩИНА, ТУРЕЧЧИНА В 1900 РОЦІ

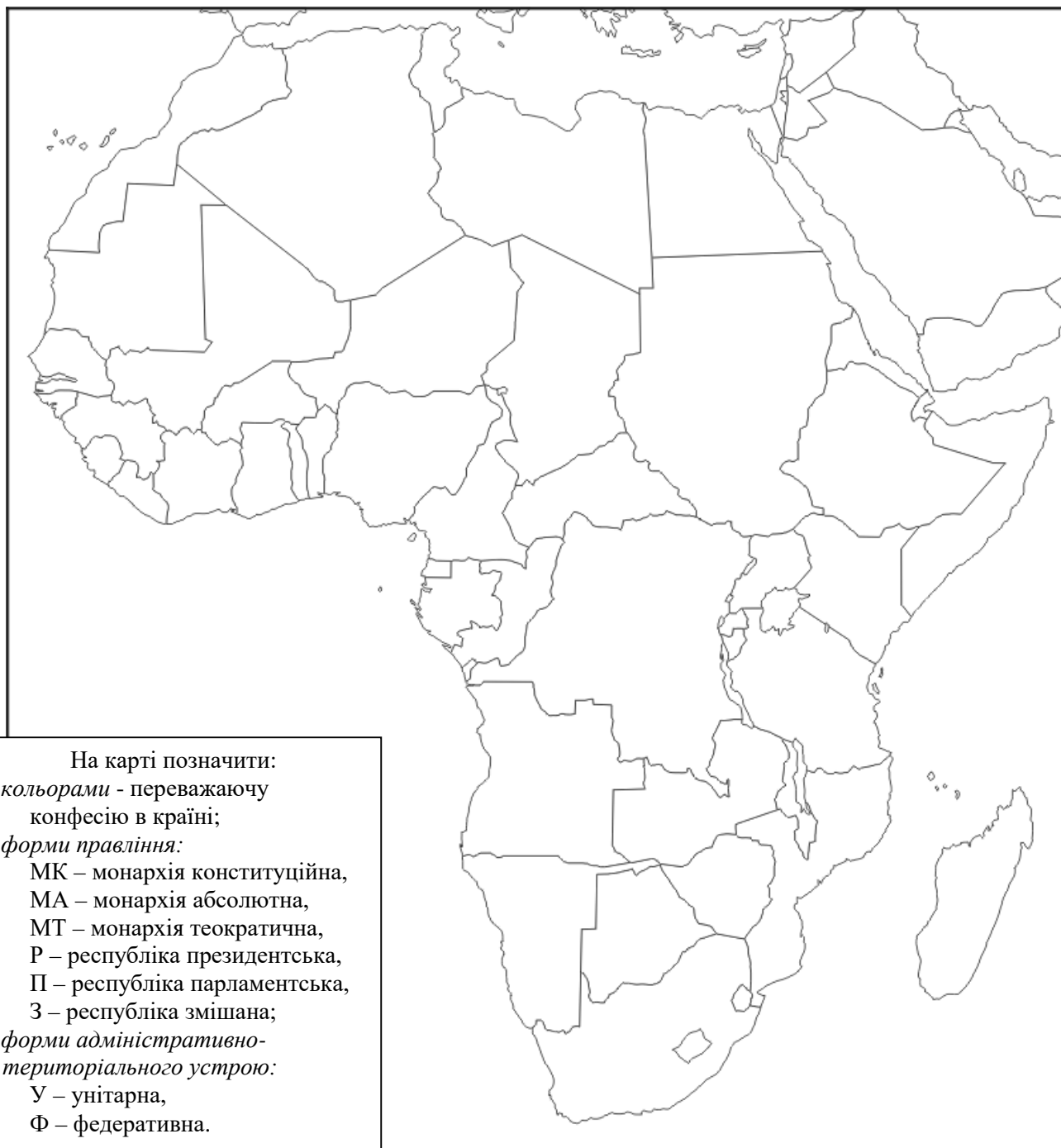
Політичні системи і конфесії сучасної Європи

ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ І КОНФЕСІЇ СУЧАСНОЇ АЗІЇ

ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ І КОНФЕСІЇ СУЧАСНОЇ АФРИКИ

ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ І КОНФЕСІЇ СУЧАСНОЇ АМЕРИКИ

Практична робота

«ХАРАКТЕРИСТИКА ГЕОГРАФІЧНОГО ПОЛОЖЕННЯ КРАЇНИ»

Країна _____

Фізико-географічне положення

Місцеположення на материках (центральне, околичне, глибинне)	
Вихід до океанів, морів, проток	
Наявність судноплавних річок і озер	
Орографічна область (тип рельєфу)	
Кліматичний пояс та область	
Природна зона (тип ландшафту)	

Культурно-географічне положення

Мовні групи (спорідненість) сусідніх країн	
Менталітети (психотипи) сусідніх народів, психологічна сумісність з ними	
Релігії сусідніх країн	
Цивілізації (соціально- політична структура) сусідніх країн	
Рівень розвитку (соціально-економічні типи) сусідніх країн	

Головні напрямки еміграції з країни	
Основні напрямки імміграції в країну	
Історична пам'ять країни (історія взаємин з сусідами)	

Військово-географічне положення

Демографічний потенціал (кількість населення) сусідніх країн	
Наявність озброєних конфліктів в сусідніх країнах	
Наявність внутрішньо-політичній напруженості в сусідніх країнах	
Участь сусідніх країн у військово-політичних організаціях	
Ступінь мілітаризації сусідніх країн	
Наявність вірогідного супротивника	
Захищеність кордонів країни природними рубежами	
Найбільш придатні опорні пункти для організації оборони в сучасній війні	
Віддаленість від сучасних вогнищ військової напруженості	

Практична робота
«ПРОСТІР ЖИТТЄВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ КРАЇНИ»
(«життєвий простір»)

Країна _____

	Ступінь забеспеч.	У кого купити // Кому продати (мінімум три країни)
Продовольство		
Зерно, зернобобові		
Овочі, бульбоплоди		
Фрукти, виноград		
Олійні		
М'ясо		
Риба, морепродукти		
Смакові, цукристі		
Волокнисті, технічні		
Ліс, деревина		
Промислова сировина		
Нафта		
Газ		
Вугілля		
Уран		
Руди чорних металів		
Руди легуючих металів		
Руди важких колір. металів		
Руди легких колір. металів		
Дорогоцінні і рідкісні метали		
Хімічна сировина		
Готові промтовари		
Продовольство		
Метали і метизи		
Промислове устаткування		
Транспортні засоби		

Електро і побутова техніка		
Озброєння		
Тканини, одяг, взуття		
Будівельні матеріали		
Лісоматеріали		
Хімічні продукти		
Нафтопродукти		
Послуги		
Освітні послуги		
Науково-технічні послуги		
Культурні послуги		
Найважливіші для країни (стратегічні) транспортні шляхи		
Сухопутні		
Морські		
Річкові		

Розставити країни-партнери за ступенем важливості

1. _____	11. _____
2. _____	12. _____
3. _____	13. _____
4. _____	14. _____
5. _____	15. _____
6. _____	16. _____
7. _____	17. _____
8. _____	18. _____
9. _____	19. _____
10. _____	20. _____

СУЧАСНІ ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ, ГРОМАДЯНСЬКІ ВІЙНИ, ПАРТИЗАНСЬКІ РУХИ

Позначити країни, в яких йде збройна боротьба

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Розвиток колоніальних імперій від 1492 до 2008:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Колоніальні_імперії

або https://ru.wikipedia.org/wiki/Колониальные_империи

Також:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/Геополітика>

https://uk.wikipedia.org/wiki/Політична_географія

ВИЗНАЧЕННЯ

Політико-географічне положення – геопросторове відношення об'єкту земної поверхні до політичних даностей, що знаходяться зовні і впливають на нього. Історична категорія, що змінюється з часом під впливом різноманітних факторів.

Характеристика політико-географічного положення країни

1. Політико-економічна оцінка державних кордонів:
 - рівень економічного розвитку сусідніх країн,
 - спільні кордони з тісними політичними та економічними партнерами,
 - спільні кордони з країнами інших політичних та економічних блоків.
2. Положення відносно транспортних коридорів, ринків сировини та збуту товарів:
 - вихід до моря, річкові зв'язки,
 - торговельні відносини з сусідами,
 - забезпеченість власною сировиною.
3. Положення відносно «гарячих точок» планети:
 - гарячі точки у прикордонних країнах,
 - військово-стратегічний потенціал країни, військові бази за кордоном,
 - участь країни в конфліктах, миротворчих операціях.

Джерело: Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів, 2001.

Геополітичне положення – складна категорія, що визначається сукупністю відношень з іншими країнами та великими природними об'єктами, ринкам збуту товарів та сировини, торговельним шляхам, що мають суттєвий політичний, соціальний і екологічний вплив.

Геополітичне положення – положення держави відносно інших держав з точки зору загальнополітичних, економічних та військово-стратегічних інтересів.

Геополітичне положення країни можна оцінювати на різних рівнях:

- макрорівень – положення відносно світових центрів політики та економіки,
- мезорівень – положення відносно великих регіонів та угруповань країн,
- мікрорівень – положення відносно сусідніх країн.

Геополітичне положення оцінюється як вигідне, чи ні з різних аспектів. На сучасному історичному етапі розвитку людства важливими елементами геополітичного положення слугують розміри країни, протяжність – компактність, обриси її кордонів, наявність виходу до морів. Геополітичне положення – важливий резерв економічного, соціально-політичного розвитку держав. Використання геополітичного положення визначає раціональність структури та ефективність матеріального виробництва країни, її економічну, політичну, екологічну та воєнну безпеку.

Джерело: Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії. – К.: Знання 1998. – 416 с.

